

ФІНАНСОВА ІНФРАСТРУКТУРА: ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТОК ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

(ЗА ПІДСУМКАМИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
МІЖВУЗІВСЬКОЇ НАУКОВОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ)

Потреба реалізації в Україні довгострокових орієнтирів економічної стратегії, збільшення величини бюджетних коштів, які виділяються на розвиток народного господарства, та все це з приділенням особливого значення збереженню валютної та монетарної стабільності згідно з цільовими орієнтирами діяльності НБУ на сьогодні залишаються пріоритетними завданнями для України. За роки функціонування нашої держави реалізація фінансової та монетарної політики виявилась неузгодженою та, як наслідок, призвела до появи проблем, з якими економіка не може впоратись без державної підтримки. Слабкий рівень розвитку вторинного ринку цінних паперів, фінансування видатків бюджету за рахунок коштів від приватизації майна, низька питома вага капітальних видатків бюджету (в середньому 2,3% ВВП за 2007-2013 рр.) порівняно з поточними, високий рівень відсоткових ставок та інфляційних коливань послабили розвиток національної економіки.

Закономірним явищем у процесі розвитку ринкової економіки стають зміни у моделі її інфраструктури та поглиблення спеціалізації у всіх сферах суспільного життя, в тому числі й у фінансовій, що веде до виникнення різноманітних установ, органів, інституцій, у

фінансовому середовищі, які спеціалізуються на певних видах операцій і формують фінансову інфраструктуру в ринковій економіці.

Дослідження проблем функціонування фінансової інфраструктури почали зароджуватися і розвиватися практично в останній третині XX століття, що головним чином сталося внаслідок поглиблення глобалізаційних процесів. Поняття «фінансової інфраструктури» є відносно новим і широко не застосовується. Вітчизняні та зарубіжні вчені прямо та побічно присвячували дослідженню цього питання свої праці. Значний внесок у формулювання його концептуальних складових внесли О.М. Іваницька, В.М. Федосов, П.І. Юхименко, О.І. Голєва, А.В. Рибчук, О.І. Рогаць, Е.Н. Єгорова, А.А. Гарнець, С.Б. Тимофієва, І.А. Островський та ін.

За умов посилення впливу екзогенних чинників на соціально-економічний розвиток країн, інституційних змін глобальної економіки, трансформаційних перетворень, тісної взаємодії країн на політичній та економічній арені, важливим є фактором економічного зростання держави є розвинута фінансова інфраструктура, яка представлена комплексом галузей, установ та механізмів, що забезпечують функціонування економіки¹.

**Тетяна
Табакова**
аспірант кафедри
фінансів
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

**Наталія
Алексєєва**
асистент кафедри
фінансів
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

ПОДІІ

¹ Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В.М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - С.15

У сучасній науковій літературі трактування поняття «фінансова інфраструктура» досить неоднозначне. Зокрема, Міжнародна фінансова корпорація (IFC), наприклад, розглядає фінансову інфраструктуру як основу фінансової системи і визначає її як «набір інститутів, які забезпечують ефективне функціонування фінансових посередників. У більш широкому сенсі фінансова інфраструктура охоплює існуючу нормативно-правову базу для операцій фінансового сектору².

В той же час Іваницька О.М. формування поняття фінансової інфраструктури вважає результатом еволюції фінансової системи, її суб'єктів та об'єктів. Дослідниця констатує той факт, що фінансова інфраструктура є невід'ємною частиною фінансового ринку і по відношенню до решти реальної економіки виступає обслуговуючим, перетворюючим, стимулюючим елементом³.

Голева О.І. розуміє під фінансовою інфраструктурою один з основних елементів економічного простору, що забезпечує реалізацію відносин між економічними суб'єктами в частині розподілу та перерозподілу створеного в суспільстві продукту і частини національного багатства⁴.

Егорова Е.Н. та Гарнець А.А. вважають, що фінансова інфраструктура - це сукупність інститутів (кредитно-банківські установи, фондові біржі, фінансові та страхові компанії), діючих в межах грошового, фондового, інвестиційного ринків і виконують функції із забезпечення нормального режиму їх функціонування і всього регіонального комплексу в цілому⁵.

Рибчук А.В. наголошує на тому, що ефективне функціонування наднаціонального виробництва неможливе без фінансової інфраструктури, як його основного обслуговуючого елемента, котрий забезпечує світові відтворювальні процеси фінансовими ресурсами⁶. Тимофієва С.Б. та Островський І.А. розглядають дане поняття в двох вимірах: по-перше, як сукупність елементів, за допомогою яких опосередковуються фінансові відносини, використання яких і забезпечує задоволення потреб суспільного відтворення; по-друге, як сукупність елементів, що забезпечують функціонування фінансів як суспільного інституту в інституціональному, управлінському зрізах. Оскільки обидва виміри фінансової інфраструктури тісно взаємозв'язані, то її можна розглядати як єдине цілісне явище⁷.

Юхименко П.І., Федосов В.М. та Лазебник Л.Л. стверджують, що фінансова структура є особливою субстанцією, яка тісно пов'язана із сутнісним наповненням фінансів, проте в той же час це самостійне явище, яке має специфічне призначення⁸.

Фінансова інфраструктура являє собою складне, багатоаспектне явище, тому її важливо аналізувати не тільки через характеристики складу суб'єктів, а й через аналіз набору засобів, що вони використовують. Саме тому особливе місце у процесі дослідження формування та розвитку фінансової інфраструктури займає організаційна фінансова інфраструктура, яка є надскладним явищем, включає різноманітні установи і інституції (рис. 2).

² Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Industry_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/Industries/Financial+Markets/Financial+Infrastructure/

³ Іваницька О.М. Концептуальний підхід щодо регулювання розвитку фінансової інфраструктури в Україні / О.М. Іваницька [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/SOCIALNA/08-IVANICKA.pdf>

⁴ Голева О.І. Понятие экономического пространства в исследовании финансовой инфраструктуры региона // Современные наукоемкие технологии. 2008. № 1. С. 102-104.

⁵ Егорова Н.Е., Гарнец А.А. Формирование рыночной инфраструктуры регионального комплекса как условие его устойчивого экономического развития (на примере кредитных организаций Амурской области) // Аудит и финансовый анализ. - 2006. - № 5. - С. 310-350.

⁶ Рибчук А.В. Фінансова інфраструктура наднаціонального виробництва // Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. - №80. - 2005. - с.33-35

⁷ Тимофієва С.Б. та Островський І.А. До питання про фінансову інфраструктуру та вплив на її розвиток інститутів конкуренції й управління. // Научно-технічний збірник. - 2009. - №89. - с.308-312

⁸ Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В.М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - С.15

Рис. 1. Передумови узгодженості функціонування фінансової інфраструктури⁹

Великого значення в контексті дослідження формування та розвитку фінансової інфраструктури набуває застосування інтелектуальних досягнень молоді, наукові напрацювання сту-

дентів економічних спеціальностей. Необхідність побудови ефективної моделі розвитку національної економіки та досягнення високого рівня життя українців, забезпечення макрофінансо-

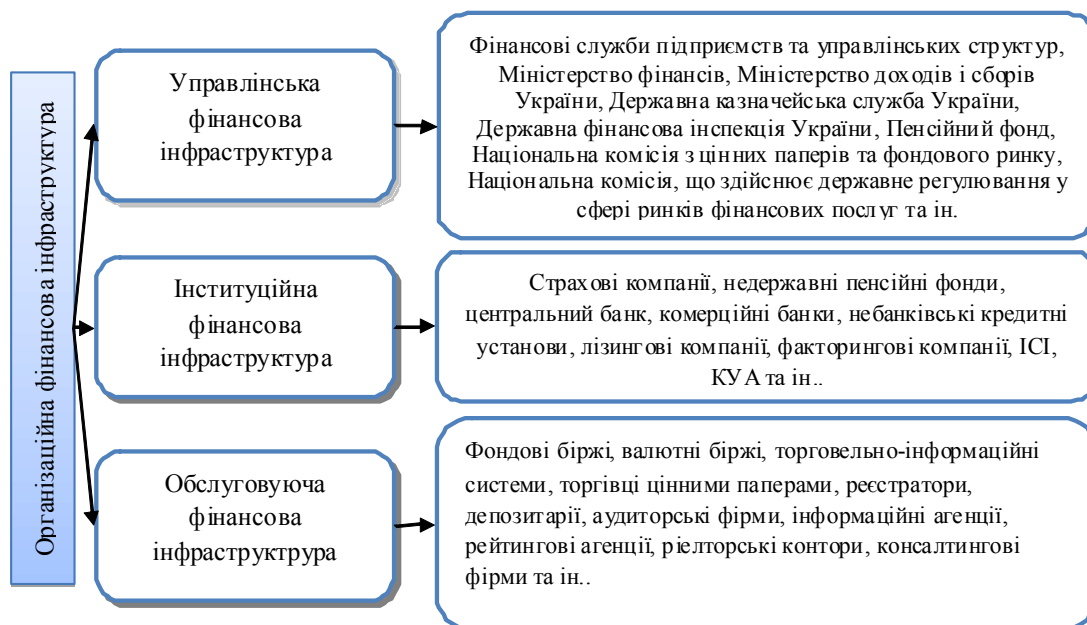

Рис. 2 Складові організаційної фінансової інфраструктури¹⁰

⁹ Побудовано на основі Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - С.18

¹⁰ Побудовано на основі Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - С.19-27.

вої стабільності та взаємоузгодженості у фінансовій та монетарній політиці уряду спричинило потребу у формуванні нового фінансового світогляду, який стане основою сучасного фінансового менеджменту. Виникає необхідність у розробці комплексного плану дій, і пошуку найефективніших важелів та інструментів впливу. Дослідженню цього завдання присвячена робота кафедри фінансів та фінансових ринків ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана».

У рамках заходів Міністерства освіти і науки України щодо розвитку наукової студентської думки 21 березня 2014 року на базі кафедри фінансів і кафедри фінансових ринків ДВНЗ «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана» було проведено щорічну Всеукраїнську міжвузівську наукову студентську конференцію на тему «Фінансова інфраструктура: формування, розвиток та трансформація в умовах глобалізаційних процесів», основною ціллю якої стало сприяння пошуку молодих фінансистів на шляху до побудови ефективно діючої, стабільної економіки України, формування прогресивного підходу щодо вирішення існуючих проблем. Головною метою заходу стало визначення дієвих інструментів та механізмів, здатних поживити фінансовий та економічний розвиток країни та упередити негативні наслідки екзогенних та ендегенних чинників.

Бажання взяти участь у конференції виявили понад 70 студентів із вітчизняних вищих навчальних закладів третього та четвертого рівнів акредитації виявили бажання взяти участь у конференції, і тих із них, які стали авторами найкращих тез доповідей було запрошено 21 березня 2014 року виступити зі своїми науковими дослідженнями на конференції з метою презентації та обговорення досліджуваних ними проблем, їх напрацювань.

Робота конференції розпочалась із вступного слова на пленарному засіданні заступника голови оргкомітету, заслуженого діяча науки і техніки України, професора, доктора економічних наук, завідувача кафедри фінансів КНЕУ В. М. Федосова, який зазначив,

що формування фінансового світогляду нового покоління - одне з основних завдань фінансової школи України, виконання якого є запорукою розвитку інтелектуального потенціалу країни. Думку видатного українського вченого повністю розділили запрошені гості: Огонь Ц.Г. та Гордон В.Б. Із привітанням до учасників і гостей конференції звернувся перший проректор з науково-педагогічної та наукової роботи, професор, доктор економічних наук Д.Г. Лук'яненко.

По закінченню пленарного засідання основні проблеми формування, розвитку та трансформації сучасної фінансової інфраструктури були детально розглянуті на засіданні круглого столу в тематичних блоках, які відповідають напрямкам загального наукового дослідження кафедр фінансів і фінансових ринків, зокрема: «Інфраструктура сектору макрофінансового управління» (бюджетна та податкова секції) та «Обслуговуюча фінансова інфраструктура».

Доповіді учасників конференції були присвячені пошуку інструментів побудови управлінської, інституційної та обслуговуючої фінансової інфраструктури, які забезпечать її надійне та узгоджене функціонування. Учасники конференції проаналізували та доводили дієвість, доцільність використання тих чи інших заходів в стимулюванні фінансового та економічного розвитку, наголошували на особливій ролі фінансового ринку при цьому.

Наукові результати, висвітлені на засіданні круглого столу конференції, базуються на використанні системного підходу, а також сучасних інформаційних технологій, аналізу, синтезу й економіко-математичних методів, світового досвіду.

Учасники конференції проаналізували деякі аспекти реформування окремих сфер фінансової системи, розвиток та трансформація в умовах глобалізаційних процесів яких, є передумовою економічного зростання та розвитку України. Особливої уваги було приділено необхідності використання фінансової та монетарної політики для економічного зростання в Україні, висвітлювалися питання необхідності оптимізації дохідної та видаткової частини бюджету, досліджувалися всі плюси та мінуси входу нашої держави до

Європейського союзу, розглядали пріоритети вітчизняної бюджетної політики в умовах кризи, альтернативні способи покриття дефіциту бюджету, висвітлювалась перспективи розвитку податкової системи України, особливий акцент було зроблено на впливі банківського кредитування на економічний розвиток. Окремо було досліджено проблеми формування фінансового ринку в Україні, зокрема було розглянуто значення, яке відіграють банківські, небанківські фінансові посередники, лізингові та факторингові компанії, інститути спільного інвестування, компанії з управління активами в розвитку фінансового ринку.

Варто відмітити, що більшість робіт, запропонованих для розгляду на конференції, містять конструктивні рішення і пропозиції, запровадження яких допоможе поліпшити існуючу систему фінансового менеджменту, зокрема податкового й бюджетного, його складових.

На основі досліджень учасників конференції можна зробити висновок, що в умовах глобалізації та зростаючої відкритості економіки формування та розвитку фінансової інфраструктури, яка здатна створити умови та забезпечити залучення фінансових ресурсів та їх інвестування в економіку, що забезпечить розвиток пріоритетних сфер народного господарства, неперервність фінансових потоків у часовому та просторовому вимірюванні та в довгостроковій перспективі сприятиме макроекономічній стабілізації, підвищить адаптивну здатність економічно активного населення, сприятиме веденню бізнесу у ключовому для країни напрямку, просуванню національних товарів на внутрішньому та міжнародному ринках, підвищить конкурентоспроможність національних підприємств, шляхом введення у виробництво новітніх технологій тощо. Формування сучасної фінансової інфраструктури, яка здатна оперативно реагувати на зміни умов функціонування, забезпечує конкурентоздатність та розвиток економіки держави. Фінансовій інфраструктурі на сьогодні належить ключова роль становлення, формування та ефективного функціонування держави як у суспільному устрої, так і в економічному розвитку країни. Особлива

увага має бути приділена забезпеченню симетрії розподілу ресурсів у часі, просторі та сферах діяльності, симетрії розподілу інструментів, регулюючих дій і впливів.

Правильне розставлення акцентів та забезпечення ефективного функціонування всіх складових фінансової інфраструктури дозволить ліквідувати сучасні проблеми української економіки та досягти значних результатів. Врахування переваг та недоліків подальшої європейської інтеграції допоможе уникнути помилок у майбутньому.

За підсумками роботи конференції було сформовано рекомендації та пропозиції щодо використання управлінської, інституційної та обслуговуючої фінансової інфраструктури.

Зокрема, у бюджетному секторі управлінської фінансової інфраструктури основоположним є сприяння активізації інвестиційної діяльності установ фінансової інфраструктури. Економіка України потребує створення ефективного механізму державного регулювання суб'єктів та об'єктів фінансової інфраструктури, спроможного підтримувати стабільне економічне зростання протягом тривалого періоду часу та здатного досягти високого рівня розвитку. Бюджетна політика України має забезпечувати сталий розвиток національної економіки, підвищення стандартів життя і рівня добробуту громадян, сприяти збалансованому розвитку конкурентоспроможної економіки, забезпечувати фінансову стабільність держави. Забезпечення стабільності бюджетного законодавства, підвищення рівня та ефективності використання бюджетних коштів внаслідок поступового запровадження програмно-цільового методу у бюджетному процесі, середньострокового та довгострокового бюджетного планування, скорочення рівня бюджетного дефіциту та боргу, зміцнення дохідної бази державного бюджету стане рушійним фактором, який дасть змогу розв'язати проблеми економічного розвитку нашої держави. Сучасна фіскальна політика має здійснювати ефективний перерозподіл національного багатства, тим самим створюючи стимули для подальшого сталого розвитку суспільства.

У податковому секторі управлінської фінансової інфраструктури першо-

черговим завданням має стати створення сприятливого податкового, інвестиційного та адміністративного клімату для функціонування фінансового ринку. Модернізація управлінських функцій, акумулювання достатньої кількості фінансових ресурсів для реалізації покладених на державу задач, удосконалення взаємодії податкових та митних органів у частині поліпшення адміністрування платежів до бюджету та уникнення необґрунтованих втрат доходів бюджету, зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання та удосконалення системи адміністрування податків сприятиме зростанню ефективності функціонування податкової системи України.

У сфері інституційної та обслуговуючої фінансової інфраструктури основоположним є забезпечення появи та ефективного функціонування довгострокових кваліфікованих інвесторів, таких як страхові компанії, пенсійні фонди, інститути спільного тощо, на які покладена роль відновлення економіки та її інтеграції у світову, створення ліквідного ринку державних боргових цінних паперів, сприятливого податкового, інвестиційного та адміністратив-

ного клімату для функціонування фінансового ринку, шляхом стимулювання довгострокового попиту на корпоративні цінні папери, джерелом якого є банківський кредит, зниження бар'єрів для входу фізичних осіб на ринок, унеможливлення використання інсайдерської інформації, вдосконалення інструментальної інфраструктури валютного ринку.

У зв'язку з наявністю широкого кола питань фінансової політики в Україні, які потребують вирішення шляхом фундаментальних наукових підходів, прийнято рішення про проведення наступної студентської конференції у квітні 2015 року.

РЦПН